

Vårby gård

Vårby gårds huvudbyggnad 1969. Foto: Göran Fredriksson, Stockholms stadsmuseum.

Vårby gård var ännu för 30 år sedan en lantlig trakt. Hit kom Stadsmuseets arkeologer, som undersökte det fornminnesrika området. Intill Vårby gårds kyrka ligger ett stort järnåldersgravfält kvar. Det skall lämnas orört för framtiden.

Resultatet av arkeologernas arbete visar att människor bodde här redan för 4 000 år sedan, i slutet av yngre stenåldern. Strandlinjen låg då 30 meter högre än i dag och man hade ett skärgårdslandskap. Av bevarade benrester förstår vi att man ätit bl a säl och fisk. Stenålderns vårbybor var skickliga krukmakare. Många kilo dekorerade skärvor har tagits till vara.

Namnet Vårby har med vardher, vakthållning, att göra. Här höll man under forntid och äldre medeltid vakt vid fjärden och tände vid behov en vårdkase som varningssignal när fiendeflottor nalkades. Om oroliga tider vittnar också Vårbyskatten. Den gömdes på 900-talet och innehåller arabiska mynt, orientaliska smycken och många andra silverföremål.

På slutningen intill Vårbyfjärden har det sedan forntiden funnits bebyggelse. I början av 1700-talet uppfördes här en ny

huvudbyggnad till Vårby gård, vars marker då sträckte sig till Långsjön och Gömmaren i öster och Mälaren i väster. Till gårdens byggnader hörde bland annat bryggghus, bagarstuga, smedja, höns- och kalkonhus.

Här fanns också en stor trädgård med frukter och bär, kryddor och humle, en karpdamm samt ett växthus med sydländska träd och buskar. Tyvärr är gårdens alla hus nu borta. Huvudbyggnaden brann 1975. En del av trädgården har dock iordningställt för odlingslotter.

Under 1700-talets första hälft drack man brunn vid Vårby källa, som i dag ligger inom Spendrup-bryggeriets område. Vattnet ansågs förebygga och bota sjukdomar av olika slag. Det uppskattade Vårby-vattnet såldes under 1800-talet i basarer på Norrbro. I början av 1900-talet anlades här en mineralvattenfabrik och fortfarande används vattnet från källan i dagens dryckesproduktion.

Tunnelbanestation Vårby gård invigdes 1972.